

ATMINTINĖ DĖL PELNO SIEKIANČIŲ SUBJEKTŲ ATSKAITOMYBĖS

Atskaitomybės dokumentų viešinimo svarba

- Tinkamai parengti ir paskelbti atskaitomybės dokumentai:
 - yra svarbus informacijos šaltinis apie įmonę visiems suinteresuotiems asmenims priimant sprendimus, susijusius su įmone,
 - užtikrina suinteresuotų asmenų pasitikėjimą įmone, jos gerą reputaciją, asmenims lengviau numatyti su įmone susijusias rizikas. Todėl įmonė lengviau gauna finansavimą, su ja noriau sudaromos sutartys,
 - leidžia valstybės institucijoms ir įstaigoms jais vadovaujantis priimti tinkamus sprendimus, susijusius su politikos formavimu dėl apmokestinimo, valstybės pagalbos teikimo, priežiūros.
- Atskaitomybės dokumentai:
 - Metinės (įstatymų numatytais atvejais– ir tarpinės) finansinės ataskaitos, kurių detalumas priklauso nuo įmonės dydžio¹, kai taikoma² – kartu su auditoriaus išvada,
 - metinis pranešimas, kurio gali nerengti labai mažos įmonės, pasirinkusios naudotis labai mažoms įmonėms taikomomis išimtimis³ arba veiklos ataskaita.
- Atskaitomybės dokumentais suinteresuoti asmenys:
 - Įmonės darbuotojai, savininkai,
 - kredito įstaigos, kiti įmonės finansuotojai,
 - verslo partneriai,
 - valstybės institucijos ir įstaigos,
 - nevyriausybinės organizacijos, kurių veikla susijusi su įmonės veikla, veiklos rezultatais,
 - bendruomenė, kurios teritorijoje veikia įmonė.

¹ Finansinių ataskaitų formos nuo 2016-01-01 | Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (lr.v.lt)

² Finansinės atskaitomybės įstatymo 24 straipsnis:

1. Valstybės ir savivaldybės įmonėse, kurios nelaikomos viešojo intereso įmonėmis pagal Finansinių ataskaitų audito įstatymą, viešojo intereso įmonėse, akcinėse bendrovėse, šio straipsnio 2 dalyje nurodytose UAB, kooperatinėse bendrovėse (kooperatyvuose), tikrosiose ūkinėse bendrijose ir komandinėse ūkinėse bendrijose, kuriose visi tikrieji nariai yra AB ar UAB, taip pat UAB, kuriose akcininkė yra valstybė ir (arba) savivaldybė, UAB, kurių prekių (paslaugų) kainos reguliuojamos įstatymų nustatyta tvarka, turi būti atliktas metinių finansinių ataskaitų auditas.

2. Metinių finansinių ataskaitų auditas turi būti atliktas UAB, kooperatinėse bendrovėse (kooperatyvuose), tikrosiose ūkinėse bendrijose ir komandinėse ūkinėse bendrijose, kuriose visi tikrieji nariai yra AB ar UAB, jeigu jų ne mažiau kaip du rodikliai paskutinę finansinių metų dieną viršija šiuos dydžius:

1) balanse nurodyto turto vertė – 1 800 000 eurų;

2) pardavimo grynosios pajamos per atskaitinius finansinius metus – 3 500 000 eurų;

3) vidutinis metinis darbuotojų skaičius pagal sąrašą per atskaitinius finansinius metus – 50 darbuotojų.

³ Įmonių finansinės atskaitomybės įstatymo 4 straipsnio 8 dalis: „kai labai maža įmonė nepasirenka taikyti išimčių, leidžiamų labai mažoms įmonėms, nustatytų šio įstatymo 20, 22 ir 23 straipsniuose, jai taikomi tokie patys reikalavimai kaip mažoms įmonėms. Labai mažoms įmonėms leidžiamos išimtys netaikomos finansų kontroliuojančiosioms įmonėms, taip pat akcinėms bendrovėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms, kurių prekių (paslaugų) kainos reguliuojamos įstatymų nustatyta tvarka.“

Grėsmės negauti valstybės paramos, būti pašalintam iš Viešųjų pirkimų ir kitos pasekmės netinkamai vykdant pareigą skelbti atskaitomybės dokumentus

- Valstybės pagalbos teikimo dokumentuose paprastai yra nustatomas reikalavimas, kad valstybės paramos siekianti įmonė būtų pateikusi savo finansines ataskaitas Registro tvarkytojui.
- Viešųjų pirkimų įstatyme⁴ nustatyta, kad perkančioji organizacija pašalina tiekėją iš pirkimo procedūros, jei bet kokiomis tinkamomis priemonėmis gali įrodyti, kad tiekėjas yra padaręs rimtą profesinį pažeidimą, dėl kurio perkančioji organizacija abejoja tiekėjo sąžiningumu, kai jis:
 - a) yra padaręs finansinės atskaitomybės ir audito teisės aktų pažeidimą ir nuo jo padarymo dienos praėjo mažiau kaip vieni metai,
 - b) neatitinka minimalių patikimo mokesčių mokėtojo kriterijų, nustatytų Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 401 straipsnio 1 dalyje.
- pagal Civilinio kodekso nuostatas⁵ Registro tvarkytojas gali inicijuoti juridinio asmens likvidavimą, jei Registro tvarkytojui nėra pateikti atskaitomybės dokumentai.
- Administracinių nusižengimų kodekse nustatyta⁶, kad neteisingų juridinio asmens atskaitomybės dokumentų pateikimas Registro tvarkytojui arba jų nepateikimas Registro tvarkytojui laiku teisės aktų nustatytais atvejais ir tvarka užtraukia baudą juridinių asmenų vadovams ar kitiems įstatymuose arba steigimo dokumentuose nurodytiems asmenims nuo dviejų šimtų iki trijų tūkstančių eurų.

Kredito įstaigų priimami sprendimai dėl labai mažų ir mažų įmonių finansavimo suteikimo priklausomai nuo atskaitomybės dokumentų detalumo

- Įstatymai leidžia mažoms ir labai mažoms įmonėms rengti mažesnio detalumo finansines ataskaitas: sutrumpintą arba trumpą balansą, trumpą pelno (nuostolių) ataskaitą, nerengti aiškinamojo rašto tam tikrą informaciją pateikiant po balansu.
- Lietuvos banko ir Konkurencijos tarybos 2021 m. gruodžio mėn. pristatytame Smulkiojo ir vidutinio verslo⁷ finansavimo galimybių tyrime⁸ (toliau – Tyrimas) pastebima, kad kredito įstaigoms priimant sprendimus dėl finansavimo suteikimo smulkiam ir vidutiniam verslui, jų teikiamose mažesnio detalumo finansinėse ataskaitose trūksta tokios informacijos:
 - materialiojo turto detalizacijos (žemė, pastatai, statiniai, transporto priemonės);
 - atsargų ir pirkėjų įsiskolinimo;

⁴ 46 str. 4 d. 7 p.

⁵ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.70 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Registro tvarkytojas turi teisę inicijuoti juridinio asmens likvidavimą, kai yra bent viena iš šių aplinkybių:

1) juridinis asmuo nepateikė šio kodekso 2.66 straipsnio 4 dalyje nustatytų finansinių ataskaitų, veiklos ataskaitos (metinio pranešimo), auditoriaus išvados per dvylika mėnesių nuo šiame kodekse ar kituose įstatymuose nustatytų šių dokumentų pateikimo juridinių asmenų registruoti terminų pabaigos

⁶ 223 straipsnio 2 dalis

⁷ SVV įmonės – labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės. Pagal Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą apibrėžimą, labai maža įmonė – įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 10 darbuotojų ir kurios metinės pajamos neviršija 2 mln. Eur arba kurios balanse nurodyto turto vertė neviršija 2 mln. Eur; maža įmonė – įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 50 darbuotojų ir kurios metinės pajamos neviršija 10 mln. Eur arba balanse nurodyto turto vertė neviršija 10 mln. Eur; vidutinė įmonė – įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 250 darbuotojų ir kurios metinės pajamos neviršija 50 mln. Eur arba balanse nurodyto turto vertė neviršija 43 mln. Eur

⁸ https://www.lb.lt/uploads/publications/docs/34092_c20fb83cb73fe98683369492592a17b4.pdf

- sumokėtų palūkanų ir ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo (nematerialiojo – amortizacijos) sumų;
 - skolų kredito įstaigoms ir lizingo bendrovėms, tiekėjams (trumpalaikių ir ilgalaikių);
 - suteiktų paskolų susijusiems asmenims, akcininkams;
 - nuosavo kapitalo (struktūros) detalizacijos.
- Atsižvelgiant į kredito įstaigų nurodytos informacijos poreikį priimant sprendimus dėl finansavimo suteikimo pastebėtina, kad balansas⁹ (bet ne trumpas ar sutrumpintas balansas) ir pelno nuostolių ataskaita (bet ne trumpa pelno (nuostolių) ataskaita) parengtos laikantis ne tik tarptautinių apskaitos standartų, bet ir verslo apskaitos standartų reikalavimų, faktiškai apima visą informaciją, kurios reikia kredito įstaigoms. Įmonės, parengusios tokias finansines ataskaitas, galimybės gauti finansavimą iš kredito įstaigos reikšmingai padidėja.
 - Tiek labai mažos įmonės, tiek mažos įmonės gali pasirinkti rengti pilnos apimties (ne sutrumpintą ar trumpą) balansą ir pilnos apimties (ne trumpą) pelno nuostolių ataskaitą bei mažoms įmonėms privalomą aiškinamąjį raštą¹⁰.
 - Pastebėtina, kad labai mažoms ir mažoms įmonėms pasirinkus rengti aukščiau nurodytą pilnos apimties balansą ir pelno (nuostolių) ataskaitas, laikantis pastovumo ir palyginamumo principų, tokias pačias ataskaitas reikėtų rengti ir vėlesniais ataskaitiniais laikotarpiais.

Finansinių ataskaitų audito svarba

- Audito tikslas – remiantis atliktomis finansinių ataskaitų patikrinimo procedūromis pareikšti nepriklausomą nuomonę auditoriaus išvadoje, ar finansinės ataskaitos visais reikšmingais atvejais tikrai ir teisingai parodo audituojamo subjekto finansinę būklę, veiklos rezultatus, kai taikoma – pinigų srautus pagal taikomus teisės aktų reikalavimus.
- Finansinių ataskaitų auditas sudaro sąlygas įsitikinti:
 - įmonės vadovui, valdymo ir priežiūros organų nariams, akcininkams– ar įmonės finansinė apskaita tvarkoma, finansinės ataskaitos rengiamos tinkamai, laikantis teisės aktų reikalavimų,
 - suinteresuotiems asmenims– ar pateikta finansinėse ataskaitose informacija galima pasitikėti.
- Pastebėtina, kad remiantis Tyrimo duomenimis, kredito įstaigos priima palankesnius sprendimus dėl finansavimo suteikimo toms įmonėms, kurių finansinių ataskaitų auditas yra atliktas. Taigi, finansinių ataskaitų auditas rekomenduojamas ir įmonėms, kurioms jis nėra privalomas, nes jis užtikrina didesnę suinteresuotų asmenų pasitikėjimą įmone ir jos veikla ir prisideda prie įmonės atžvilgiu palankių sprendimų.

Atskaitomybės dokumentų tvirtinimo ir teikimo terminai

- Įmonių veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nustatyta, kad per 4¹¹ mėnesius nuo įmonės finansinių metų pabaigos visuotinis dalininkų (narių) susirinkimas tvirtina metinių finansinių ataskaitų rinkinį.

9 Finansinių ataskaitų formos nuo 2016-01-01 | Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (lrv.lt)

10 <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/apskaita-1/verslo-apskaitos-standartai/mazu-imoniu-pavyzdine-aiskinamojo-rasto-forma>

¹¹ Mažųjų bendrijų įstatyme – 3 mėn.

- juridinių asmenų registro tvarkytojui (toliau – Registro tvarkytojas) pateikiamas metinių finansinių ataskaitų rinkinys ir metinis pranešimas ar veiklos ataskaita kiekvienais metais per trisdešimt dienų nuo jų patvirtinimo momento¹². Kai yra atliktas finansinių ataskaitų auditas, kartu su audituotu metinių finansinių ataskaitų rinkiniu turi būti pateikta ir auditoriaus išvada.

Atskaitomybės dokumentų skelbimas

- Atskaitomybės dokumentai yra vieši, t.y. su jais gali susipažinti visi.
- Jie yra skelbiami Registro tvarkytojo interneto svetainėje teisę su jais susipažinti turinčioms institucijoms ir kitiems atlygį už teisę su jais susipažinti sumokėjusiems asmenims.

Atskaitomybės dokumentų kokybės stebėseną

- Įmonių atskaitomybės įstatyme¹³ nustatyta, kad Vyriausybė arba jos įgaliota institucija nustato Registro tvarkytojo viešai skelbiamų finansinių ataskaitų kokybės stebėsenos tvarką ir paskiria instituciją, atliksiančią šią stebėseną¹⁴.
- Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Finansų ministerijos (toliau – AVNT) nuo 2022 m. gegužės 1 d. atlieka Registro tvarkytojo viešai skelbiamų 2021 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansinių ataskaitų kokybės stebėseną.
- AVNT, atlikusi pasirinktos įmonės finansinių ataskaitos kokybės stebėseną, parengia ataskaitą, kurioje nurodo pastebėtus pagrindinius kokybės trūkumus, pateikia rekomendacijas įmonei. Jei AVNT įtaria, kad nustatyti finansinių ataskaitų kokybės trūkumai turi administracinio nusižengimo požymių, ji gali teikti Registro tvarkytojui siūlymą pradėti administracinio nusižengimo teiseną¹⁵.

Parengė:

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos

Atskaitomybės, audito, turto vertinimo ir nemokumo politikos departamentas

2022 03 31

¹² Civilinio kodekso 2.66 straipsnio 4 dalies nuostatos

¹³ 26 straipsnio 3 dalis, įsigaliosiantis 2022 m. gegužės 1 d.

¹⁴ Finansų ministro 2022 m. kovo 16 d. įsakymas Nr. 1K-93 „Dėl juridinių asmenų registre viešai skelbiamų finansinių ataskaitų kokybės stebėsenos“

¹⁵ Administracinių nusižengimų kodekso 223 straipsnio 2 dalis: ¹⁵ neteisingu juridinio asmens finansinių ataskaitų (konsoliduotųjų finansinių ataskaitų), metinės ataskaitos, metinio pranešimo, veiklos ataskaitų, mokėjimų valdžios institucijoms ataskaitos pateikimas JAR tvarkytojui arba juridinio asmens finansinių ataskaitų, metinės ataskaitos, metinio pranešimo (konsoliduotojo metinio pranešimo), veiklos ataskaitų, auditoriaus išvados, mokėjimų valdžios institucijoms ataskaitos nepateikimas JAR tvarkytojui laiku teisės aktų nustatytais atvejais ir tvarka užtraukia baudą juridinių asmenų, vadovams ar kitiems įstatymuose arba steigimo dokumentuose nurodytiems asmenims nuo dviejų šimtų iki trijų tūkstančių eurų.